

PROJEKSİYON

İHRACAT:

Ekim ayında ihracat yüzde 5,6'lık artışla 17,3 milyar dolar gerçekleşti. Bu rakam aylık bazda tüm zamanların en yüksek rakamı oldu.

İthalat rakamları ise yüzde 8,5 artışla 19,7 milyar dolar olarak gerçekleşirken, ekim ayında ihracatın, ithalatı karşılama oranı yüzde 87,9 oldu. Altın hariç ithalat 10 ayda yüzde 5,1 düştü ve 155,4 milyar dolara geriledi.

Ticaret Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre ocak-ekim döneminde ihracat geçen yılın aynı dönemine göre, yüzde 9,08 azalışla 135 milyar 658 milyon dolar, ithalat ise yüzde 2,24 artışla 175 milyar 915 milyon dolar oldu. Ocak-ekim dönemine ihracatın ithalatı karşılama oranına bakıldığında bu oran yüzde 85,7 düzeyinde gerçekleşti.

Geçen ay en çok ihracat 7 milyar 958 milyon dolarla "ham madde (ara mallar)" grubunda gerçekleştirildi. Bu grubu 7 milyar 238 milyon dolarla "tüketim malları" ve 2 milyar 15 milyon dolarla "yatırım (sermaye) malları" takip etti.

Irak, ilk üçte yer aldı

Ekimde en çok ihracat yapılan fasıl ise 2 milyar 547 milyon dolarla "motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler, diğer kara taşıtları" oldu. Bunu 1 milyar 681 milyon dolarla "kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler" ve 979 milyon dolarla "örme giyim eşyası ve aksesuarı" izledi.

Geçen ay en fazla ihracat yapılan ülke 1 milyar 620 milyon dolarla Almanya oldu. Bu ülkenin ardından 1 milyar 495 milyon dolarla İngiltere ve 966 milyon dolarla Irak geldi.

Ekim ayında yapılan ihracatın 5 milyar 715 milyon TL kısmının Türk Lirası ile yapıldığı açıklandı.

Ticaret Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, 2020 yılı ekim ayında Türk

Lirası ile yapılan dış ticaretin toplamı 15 milyar 648 milyon TL olarak gerçekleşirken, bunun 5 milyar 715 milyon TL'lik kısmı ihracat, 9 milyar 933 milyon TL'lik kısmı ithalat oldu.

Geçen ay en çok ithalat 13 milyar 731 milyon dolarla "ham madde (ara mallar)" grubunda gerçekleştirildi. Bu grubu, 3 milyar 585 milyon dolarla "yatırım (sermaye) malları" ve 2 milyar 392 milyon dolarla "tüketim malları" takip etti.

Ekimde en çok ithalat yapılan fasıl, 2 milyar 401 milyon dolarla "kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler", 2 milyar 126 milyon dolarla "kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" ve 2 milyar 112 milyon dolarla "mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler" izledi.

Bu dönemde en fazla ithalat 2 milyar 257 milyon dolarla Almanya'dan yapıldı. Bu ülkeyi 1 milyar 919 milyon dolarla Çin ve 1 milyar 330 milyon dolarla Rusya takip etti.

Dış ticaret açığı %190 arttı

Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı'nın işbirliğiyle oluşturulan genel ticaret sistemi kapsamında üretilen geçici dış ticaret verilerine göre ihracat 2020 yılı Eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 4,8 artarak 16 milyar 9 milyon dolar, ithalat yüzde 23 artarak 20 milyar 837 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Eylül ayında enerji ürünleri ve altın hariç ihracat yüzde 8,4, ithalat yüzde 15,5 arttı.

Genel ticaret sistemine göre ihracat 2020 yılı Ocak-Eylül döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 10,9 azalarak 118 milyar 325 milyon dolar, ithalat yüzde 1,5 artarak 156 milyar 186 milyon dolar oldu.

Açık 4,8 milyar dolar

Eylül ayında dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 189,6 artarak 1 milyar 667 milyon dolardan, 4 milyar 828 milyon dolara yükseldi. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2019 Eylül ayında yüzde 90,2 iken, 2020 Eylül ayında yüzde 76,8'e geriledi.

Ocak-Eylül döneminde dış ticaret açığı yüzde 79,5 artarak 21 milyar 93 milyon dolardan, 37 milyar 862 milyon dolara yükseldi. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2019 Ocak-Eylül döneminde yüzde 86,3 iken, 2020 yılının aynı döneminde yüzde 75,8'e geriledi.

Ekonomik faaliyetlere göre ihracatta, 2020 Eylül ayında imalat sanayinin payı yüzde 94,8, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörünün payı yüzde 2,9, madencilik ve taşocakçılığı sektörünün payı yüzde 1,8 olarak gerçekleşti. Ocak-Eylül döneminde ekonomik faaliyetlere göre ihracatta imalat sanayinin payı yüzde 94,5, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörünün payı yüzde 3,3, madencilik ve taşocakçılığı sektörünün payı yüzde 1,7 oldu.

Eylül ayında ihracatta ilk sırayı Almanya aldı. Almanya'ya yapılan ihracat 1 milyar 517 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla 1 milyar 142 milyon dolar ile Birleşik Krallık, 947 milyon dolar ile ABD, 799 milyon dolar ile İtalya, 798 milyon dolar ile Irak takip etti. İlk 5 ülkeye yapılan ihracat, toplam ihracatın yüzde 32,5'ini oluşturdu.

İthalatta ise Çin ilk sırayı aldı. Eylül ayında Çin'den yapılan ithalat 2 milyar 161 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla 2 milyar 71 milyon dolar ile Almanya, 1 milyar 553 milyon dolar ile

Rusya, 1 milyar 122 milyon dolar ile İsviçre, 1 milyar 83 milyon dolar ile Birleşik Arap Emirlikleri izledi. İlk 5 ülkeden yapılan ithalat, toplam ithalatın yüzde 38,3'ünü oluşturdu.

İŞSİZLİK:

Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaş takilerde işsiz sayısı 2020 yılı Ağustos döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 456 bin kişi azalarak 4 milyon 194 bin kişi oldu. İşsizlik oranı 0,8 puanlık azalış ile yüzde 13,2 seviyesinde gerçekleşti.

TÜİK'in verilerine göre; 15-64 yaş grubunda işsizlik oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,8 puanlık azalışla yüzde 13,5, tarım dışı işsizlik oranı ise 1,1 puanlık azalışla yüzde 15,7 oldu. Bu yaş grubunda istihdam oranı 2,2 puanlık azalışla yüzde 48,8, işgücüne katılma oranı ise 3,1 puanlık azalışla yüzde 56,4 oldu.

Genç nüfusta işsizlik oranı %26,1

15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,3 puanlık azalışla yüzde 26,1, istih-

dam oranı ise 3,3 puan azalarak yüzde 31,1 oldu. Aynı dönemde işgücüne katılma oranı 5,4 puanlık azalışla yüzde 42,1 seviyesinde gerçekleşti. Ne eğitimde ne de istihdamda olanların oranı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,3 puanlık artışla yüzde 30,4 seviyesinde gerçekleşti.

İstihdam oranı 2,4 puan düştü

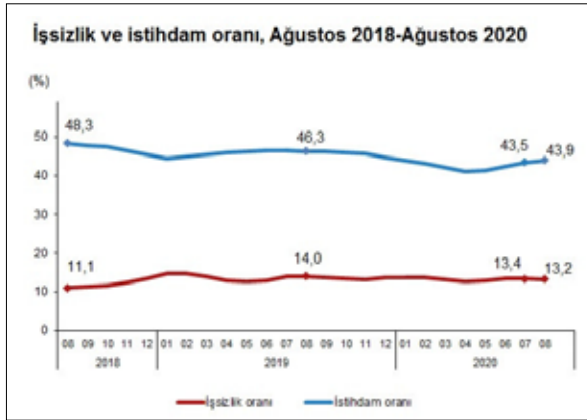
İstihdam edilenlerin sayısı 2020 yılı Ağustos döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 975 bin kişi azalarak 27 milyon 554 bin kişi, istihdam oranı ise 2,4 puanlık azalış ile yüzde 43,9 oldu. Bu dönemde, istihdam edilenlerin sayısı tarım sektöründe 314 bin, sanayi sektöründe 91 bin, hizmet sektöründe 717 bin kişi azalırken inşaat sektöründe ise 147 bin kişi arttı. İstihdam edilenlerin yüzde 19,2'si

tarım, yüzde 19,8'i sanayi, yüzde 6,2'si inşaat, yüzde 54,7'si ise hizmet sektöründe yer aldı.

İşgücüne katılma oranı %50,6

İşgücü 2020 yılı Ağustos döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 1 milyon 431 bin kişi azalarak 31 milyon 749 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 3,3 puanlık azalış ile yüzde 50,6 olarak gerçekleşti.

Ağustos 2020 döneminde herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmadan çalışanların toplam çalışanlar içindeki payını gösteren kayıt dışı çalışanların oranı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 3,2 puan azalarak yüzde 32,9 olarak gerçekleşti. Tarım dışı sektörde kayıt dışı çalışanların oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,8 puan azalarak yüzde 20,6 oldu.

Merkezi yönetim bütçesi, 145,5 milyar TL açık verdi

Merkezi yönetim bütçesi Ocak-Ekim döneminde 145 milyar 483 milyon TL açık verirken, 25 milyar 901 milyon TL faiz dışı açık verildi. Hazine Ve Maliye Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada şöyle denildi:

"Merkezi yönetim bütçesi 2019 yılı Ocak-Ekim döneminde 100 milyar 714 milyon TL açık vermiş iken 2020 yılı Ocak-Ekim döneminde 145 milyar 483 milyon TL açık vermiştir. 2019 yılı Ocak-Ekim döneminde 12 milyar 403 milyon TL faiz dışı açık verilmiş iken 2020 yılı Ocak-Ekim döneminde 25 milyar 901 milyon TL faiz dışı açık verilmiştir.

2020 yılı Ocak-Ekim döneminde merkezi yönetim bütçe giderleri 967,7 milyar TL, bütçe gelirleri 822,2 milyar TL ve bütçe

açığı 145,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, faiz dışı bütçe giderleri 848,1 milyar TL ve faiz dışı açık ise 25,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Merkezi yönetim bütçe giderleri Ocak-Ekim dönemi itibarıyla 967 milyar 671 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Faiz harcamaları 119 milyar 581 milyon TL, faiz hariç harcamalar ise 848 milyar 90 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında merkezi yönetim bütçe giderleri için öngörülen 1 trilyon 95 milyar 461 milyon TL ödenekten Ocak-Ekim döneminde 967 milyar 671 milyon TL gider gerçekleştirilmiştir. Geçen yılın aynı döneminde ise 819 milyar 905 milyon TL harcama yapılmıştır.

Ocak-Ekim dönemi bütçe giderleri geçen

yılın aynı dönemine göre yüzde 18 oranında artmıştır.

Giderlerin bütçe ödeneklerine göre gerçekleşme oranı ise 2019 yılında yüzde 85,3 iken 2020 yılında yüzde 88,3 olmuştur.

Faiz hariç bütçe giderleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15,9 oranında artarak 848 milyar 90 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Faiz hariç giderlerin bütçe ödeneklerine göre gerçekleşme oranı ise 2019 yılında yüzde 86,7 iken 2020 yılında yüzde 88,7 olmuştur.

Merkezi yönetim bütçe gelirleri Ocak-Ekim dönemi itibarıyla 822 milyar 188 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Vergi gelirleri 655 milyar 345 milyon TL, genel bütçe vergi dışı gelirleri ise 144 milyar 299 milyon TL olmuştur."

Çalışan Kişi Başına Üretim Önceki Yıla Göre Değişim (Ortalama) (İmalat Sanayi Seçilmiş Sektörler)

İktisadi Faaliyet Kolu	2017	2018	2019
Toplam sanayi	6,18	-0,5	0,67
Madencilik	5,83	1,11	6,75
İmalat	6,4	-1,37	0,16
Gıda ürünleri	5,53	3,02	-0,13
İçecek	5,76	5,01	-0,34
Tütün	-5,56	-2,55	-10,51
Tekstil	4,48	-0,1	2,44
Giyim	3,29	-1,98	-0,19
Kayıtlı medya basım çoğaltma	6,65	2,92	5,42
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol	-3,5	-17,26	26,53
Kimyasal	4,09	1,85	-4,15
İlaç-eczacılık	-0,09	0,96	9,47
Kauçuk ve plastik	7,42	-0,42	-1,41
Diğer metalik olmayan mineral	7,59	-3,5	-2,94
Ana metal sanayi	3,94	-4,22	-8,63
Fabrikasyon metal	9,39	-4,19	5,38
Elektrikli	6,06	-4,79	3,13
Makine ve ekipman	6,12	-3,71	-2,43
Motorlu kara taşıtı-treyler	12,23	-5,27	-2,88
Diğer ulaşım araçları	11,02	3,42	7,6
Mobilya	14,1	-5,91	3,18
Diğer	-0,45	-4,55	-4,75
ELEKTRİK-GAZ-BUHAR	-3,3	0,35	1,92

Sanayi Kapasite Kullanım Oranı

Aylar	2018	2019	2020
Ocak	78,2	74,4	75,5
Şubat	77,8	74,0	76,0
Mart	77,8	74,3	75,3
Nisan	77,3	75,0	61,6
Mayıs	77,9	76,3	62,6
Haziran	78,3	77,1	66
Temmuz	77,1	76,2	70,7
Ağustos	77,8	76,6	73,3
Eylül	76,2	76,3	74,6
Ekim	75,4	76,4	75,4
Kasım	74,1	77,2	
Aralık	74,1	77,0	

Sağlık Hizmeti Amacıyla Türkiye'ye Gelen Kişi Sayısı

	Kişi Sayısı		Gelir* (BinABDDoları)
	Yabancı	Toplam	
2015	260.339	360.180	638.622
2016	251.809	377.384	715.438
2017	326.709	433.292	827.331
2018	437.925	551.748	863.307
2019	560.520	662.087	1.065.105

*Gelir: Yabancı ülke vatandaşı + TC vatandaşı sağlık turistleri + Türkiye'deyken sağlık hizmeti alanlardan elde edilen gelir.

GSYH Sonuçları I. Çeyrek (Ocak-Mart 2020)

Yıl	Çeyrek	Cari fiyatlarla (Milyon TL)	Değişim (%)
2018	Yıllık	3.724.386	2,8
	I	790.113	7,4
	II	890.436	5,6
	III	1.026.649	2,3
2019	Yıllık	4.280.381	0,9
	I	922.000	-2,3
	II	1.022.646	-1,6
	III	1.145.880	1,0
2020	Yıllık	1.071.098	4,5

Yıllara Göre Büyüme Oranları (%)

2002	6,4
2003	5,6
2004	9,6
2005	9,0
2006	7,1
2007	5,0
2008	0,8
2009	-4,7
2010	8,5
2011	11,1
2012	4,8
2013	8,5
2014	5,2
2015	6,1
2016	3,2
2017	7,5
2018	2,8
2019	0,9

Yıllara Göre Kişi Başı Milli Gelir (Dolar)

2002	3.581
2003	4.698
2004	5.961
2005	7.304
2006	7.906
2007	9.656
2008	10.931
2009	8.980
2010	10.560
2011	11.205
2012	11.588
2013	12.480
2014	12.112
2015	11.019
2016	10.883
2017	10.616
2018	9.693
2019	9.127

2020 Ekim Ayına Ait Kurulan ve Kapanan Şirketler

İlan Türü	Şirket Türü	Ekim 2020	Eylül 2020	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	Ekim 2019	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim (%)
Kurulan	Şirket	10.260	10.603	-3,23	8.352	22,84
	Kooperatif	159	161	-1,24	112	41,96
	Ger.Kişi Tic.İşl.	2.711	2.745	-1,24	2.263	19,80
Tasfiye	Şirket	1.158	1.218	-4,93	1.168	-0,86
	Kooperatif	68	65	4,62	33	106,06
Kapanan	Şirket	1.261	1.470	-14,22	1.199	5,17
	Kooperatif	70	112	-37,50	73	-4,11
	Ger.Kişi Tic.İşl.	1.745	1.561	11,79	1.401	24,55

2020 Ekim Ayı Şirket Türlerine Göre Şirket Kuruluşları

		Şirket Türleri				Genel Toplam
		Anonim	Kollektif	Limited	Kooperatif	
Ağustos 2020	Sayı	1.259	3	8.090	144	9.496
	Sermaye(TL)	4.898.994.305	1.150.000	3.144.466.000		8.044.610.305
Eylül 2020	Sayı	1.404	1	9.198	161	10.764
	Sermaye(TL)	1.448.019.017	100.000	3.845.142.800		5.293.261.817
Ekim 2020	Sayı	1.417	4	8.839	159	10.419
	Sermaye(TL)	876.954.446	540.000	3.268.715.525		4.146.209.971
2020 Toplam	Sayı	11.403	13	72.756	1.280	85.452
	Sermaye(TL)	12.939.602.795	2.960.000	27.483.084.775		40.425.647.570

Mevsim Etkisinden Arındırılmamış Temel İşgücü Göstergeleri (15+ Yaş) (Bin Kişi) (Ağustos 2019, Ağustos 2020)			
	Toplam		
	2019	2020	Fark
15 ve Daha Yukarı Yaşta Kiler (Bin)			
Nüfus	61.591	62.730	1.139
İşgücü	33.180	31.749	-1.431
İstihdam	28.529	27.554	-975
Tarım	5.603	5.289	-314
Sanayi	5.551	5.460	-91
İnşaat	1.575	1.722	147
Hizmet	15.800	15.083	-717
İşsiz	4.650	4.194	-456
İşgücüne dahil olmayanlar	28.411	30.981	2.570
İşgücüne katılma oranı	53.9	50.6	-3.3
İstihdam oranı	46.3	43.9	-2.4
İşsizlik oranı	14.0	13.2	-0.8
Tarım dışı işsizlik oranı	16.7	15.7	1.0

Tablodaki rakamlar yuvarlamalardan dolayı toplamı vermeyebilir.

Ana Harcama Gruplarına Göre TÜFE ve Değişim Oranları (%) (Ekim 2020)					
Ana Harcama Grupları	Harcama Grubu Ağırlıkları	Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim (%)	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim (%)	On İki Aylık Ortalamalara Göre Değişim (%)
TÜFE	100,00	2,13	10,64	11,89	11,74
Gıda ve alkolsüz içecekler	22,77	3,03	12,94	16,51	12,04
Alkollü içecekler ve tütün	6,06	-0,01	0,66	0,67	23,47
Giyim ve ayakkabı	6,96	6,81	1,48	2,22	6,32
Konut	14,34	2,01	7,73	8,37	12,51
Ev eşyası	7,77	2,45	12,19	12,98	9,02
Sağlık	2,80	0,88	14,85	15,60	13,92
Ulaştırma	15,62	2,04	12,92	13,92	10,52
Haberleşme	3,80	0,23	4,76	5,48	3,89
Eğlence ve kültür	3,26	-0,09	8,70	8,66	6,40
Eğitim	2,58	-0,00	7,08	7,36	11,77
Lokanta ve oteller	8,67	0,71	10,88	11,15	12,15
Çeşitli mal ve hizmetler	5,37	2,02	27,43	27,40	20,09

Teknoloji Düzeyine Göre Üretimden Satışların Payı 2014 - 2018 (%)							
Teknoloji Düzeyi	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim	Pay
Düşük	38.7	38.5	38.5	36.0	35.0	-10.4	-4.1
Orta-düşük	34.6	33.5	33.0	34.8	35.9	6.7	2.3
Orta-yüksek	23.7	24.8	25.2	26.0	26.1	10.1	2.4
Yüksek	3.0	3.2	3.3	3.2	3.0	-16.6	-0.6

İllerde Kişi Başı GSYH (2017)					
	TL		USD		
	TL	USD	TL	USD	
Türkiye	38.680	10.602	Zonguldak	27.662	7.582
İstanbul	65.041	17.827	Kırşehir	27.476	7.531
Kocaeli	64.659	17.723	Samsun	27.272	7.475
Ankara	52.000	14.253	Çankırı	27.127	7.435
Tekirdağ	47.479	13.014	Sivas	26.861	7.362
İzmir	45.034	12.344	Aksaray	26.622	7.297
Bursa	43.707	11.980	Nevşehir	25.930	7.107
Bilecik	43.230	11.849	Hatay	25.846	7.084
Yalova	42.117	11.544	Afyonkarahisar	25.725	7.051
Eskişehir	40.639	11.139	Niğde	25.006	6.854
Bolu	40.202	11.019	Çorum	24.897	6.824
Kırklareli	38.619	10.585	Elazığ	24.348	6.674
Antalya	38.408	10.528	Bartın	24.188	6.630
Çanakkale	38.292	10.496	Osmaniye	23.760	6.513
Muğla	37.461	10.268	Sinop	23.629	6.477
Sakarya	36.314	9.954	Ardahan	23.292	6.384
Denizli	35.745	9.797	Erzurum	23.122	6.338
Manisa	35.367	9.694	Kahramanmaraş	22.968	6.295
Karaman	35.344	9.688	Yozgat	22.886	6.273
Düzce	33.857	9.280	Malatya	22.546	6.180
Tunceli	33.846	9.277	Iğdır	22.248	6.098
Kayseri	33.027	9.053	Giresun	22.238	6.095
Artvin	32.486	8.904	Kilis	22.064	6.048
Rize	32.149	8.812	Ordu	21.867	5.994
Balıkesir	32.127	8.806	Bayburt	21.247	5.824
Erzincan	31.990	8.768	Gümüşhane	20.923	5.735
Kırıkkale	31.879	8.738	Kars	20.276	5.558
Burdur	31.694	8.687	Tokat	20.171	5.529
Edirne	31.551	8.648	Mardin	19.758	5.416
Uşak	31.487	8.630	Bingöl	19.205	5.264
İçel	31.151	8.538	Şırnak	18.878	5.174
Trabzon	30.789	8.439	Adıyaman	18.706	5.127
Karabük	30.658	8.403	Diyarbakır	18.251	5.003
Konya	30.461	8.349	Hakkari	17.805	4.880
Isparta	29.797	8.167	Batman	16.943	4.644
Kütahya	28.471	7.804	Siirt	16.607	4.552
Adana	28.221	7.735	Muş	16.131	4.422
Kastamonu	28.188	7.726	Bitlis	15.536	4.258
Aydın	28.072	7.694	Şanlıurfa	14.185	3.888
Gaziantep	27.933	7.656	Van	14.080	3.859
Amasya	27.810	7.623	Ağrı	12.729	3.489